

Volodymyr Moroz
Oleksii Tyshchuk
Oleksandr Moroz

**SUBJECT-OBJECT DIRECTION OF SCIENTIFIC RESEARCH
IN THE FRAMEWORK OF THE PUBLIC ADMINISTRATION
PROBLEMS: METHODOLOGICAL PROBLEMS OF
FORMULATION AND WAYS TO SOLVE THEM**

The article actualizes the methodological problem of specifying the directions of scientific researches in the specialty «Public Administration and Governance» in the third year of higher education. The relevant problem is considered through the prism of the absence of an officially approved standard of higher education at the educational and scientific level in the relevant specialty. Attention is drawn to the fact that the organization of scientific researches in the field of knowledge «Public Administration and Governance», in contrast to the researches carried out within the field of science «Public Administration» are carried out by applicants for the degree of Doctor of Philosophy without ensuring compliance of the content of qualification work with any directions of scientific research institutionalized at the state level. The article substantiates the fundamental difference between the methodological support of the applicant's choice of a scientific degree of subject-object direction of scientific research which is carried out in the field of knowledge «Public Administration and Governance» and in the field of science «Public Administration». Attention is drawn to the fact of absence of officially institutionalized at the state level for the field of knowledge «Public Administration and Governance» directions of organization of scientific research becomes the reason for actualization of risks of incorrect choice by the applicant for the degree «Doctor of Philosophy» of the focus of his scientific research. In contrast, a researcher who prepares a qualification work within the field of science «Public Administration», for example, the applicant for a doctoral degree in public administration, despite their conceptual maturity as a scientist, has a completely exhaustive

list of research areas within the officially approved specialty passports. It is proposed to solve the problem of inconsistency of the researcher's previous research experience with the level of methodological support for the choice of the subject-object direction of scientific research through the prism of expanding (changing) the list of specialties within the field of knowledge «Public Administration and Management» and/or providing for separate specializations within the existing specialty. On the one hand, such a step, will allow to order the directions of scientific researches in accordance with the focus of attention of a particular field of knowledge, and on the other hand, it will contribute to improving of the quality of preparation and conducting of scientific research. The indirect result of expanding (changing) the list of specialties within the field of knowledge «Public Administration and Governance» may be its further development, for example, in the direction of ensuring correlation with the field of science «Public Administration».

Key words: *directions of organization of scientific researches; methodological problems; field of knowledge “Public Administration and Governance”; field of science “Public Administration”; state management science; specialty in the field of knowledge; specialty in the field of science; specialty passport; standard of training of doctors of philosophy.*

Постановка проблеми в загальному вигляді. Проблематика теоретико-методологічного забезпечення будь якої науки, незалежно від рівня її розробки, завжди перебуває серед перспективних напрямів організації наукових пошуків. Таке позиціонування відповідних питань обумовлено, з одного боку, постійним розвитком наукової галузі, а відповідно й зміною її методологічного підґрунтя, а з іншого – об'єктивно існуючим запитом на новий інструментарій досягнення цілей та виконання завдань наукового пошуку. Неабияка значущість теоретико-методологічних питань для наукового пізнання може бути підтверджена рівнем тієї уваги до їх розробки, яка приділяється ним з боку, як окремих дослідників так й наукових інституцій. Популярність відповідного напрямку організації наукових пошуків серед вчених та наукових колективів може бути пояснена тим, що питання методології є засадничими по відношенню до

кожного з етапів наукової роботи дослідника. Крім того, слід звернути увагу що методологічні питання, з огляду на умовну універсальність їх змісту, не є прерогативою суто наукового пізнання та мають свій прояв актуальності у тому числі й у межах освітнянського процесу. Наприклад, відповідні питання знаходять своє віддзеркалення у змісті навчальних програмах та підручниках, адже «сьогодні при складанні навчальних програм, і особливо підручників з більшості предметів, виходять з такого положення, яке стало майже аксіомою: навчальний предмет являє собою основи відповідної науки ... Зміст освіти реалізується у навчальних предметах, кожний з яких є систематичним викладом основ відповідної науки ... З цього положення чітко випливає «алгоритм» створення навчальних програм і підручників: виділення основ науки за допомогою спеціально сконструйованих критеріїв; аналіз науки з метою виявлення її логіки; розміщення виділених основ науки у порядку, який відповідає логіці науки» [6]. Отже, теоретико-методологічні питання тієї чи іншої галузі знань, не дивлячись на достатній рівень їх опрацювання у межах наукового дискурсу, не лише не втрачають своєї актуальності, а й набувають нового значення свого змісту.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика теоретико-методологічного забезпечення наукової діяльності може бути умовно поділена на дві основні частини, так звану загальну та спеціальну. Серед наукових робіт, змістовне спрямування яких має ознаки універсальності щодо розгляду теоретико-методологічних питань, слід звернути увагу на ті з них, які були підготовлені І. Білецьким (актуалізовано проблематику філософії науки та визначено її методологічні проблеми) [2], М. Галіченком (розглянуто питання синергетичної методології) [5], С. Гончаренком (висвітлено теоретико-методологічні проблеми дидактики професійної освіти та питання формування професійної компетентності фахівців) [6], О. Данильяном та О. Дзьобанем (розглянуто теоретичні засади методології організації науково-дослідної діяльності; конкретизовано етапи та напрями наукових досліджень) [7], О. Пунченком (обґрунтував можливість розгляду методології через призму процесів інтеграції методів наукового пізнання та як процесів приросту нового знання)

[22], Е. Семенюком та В. Мельником (досліджено зміст та практику актуалізації основних філософсько-методологічних проблем науки і техніки) [24] та іншими вченими. Серед зарубіжних вчених, фокусом уваги яких були загальні питання методології та практики її використання під час організації та проведення наукових пошуків, слід звернути увагу на Ф. Бэкона, Ж. Делеза, Т. Куна, Ж. Лакана, І. Лакатоша, Г. Лейбница, К. Поппера та інших дослідників.

Другий напрям присвячених проблематиці методології наукових пошуків представлений так званими галузевими дослідженнями (дослідження які фокусуються на методологічних аспектах тієї чи іншої науки). З огляду на обраний нами предмет наукової уваги, вважаємо за доцільне зосередитись на аналізі теоретико-методологічного забезпечення держано-управлінської науки (під цим терміном (державно-управлінська наука) ми будемо об'єднувати всі ті дослідження, які були виконані у межах галузі знань «Публічне управління та адміністрування» та науки «Державне управління». До речі, різниця між методологічними аспектами актуалізації об'єктно-предметного фокусу наукових досліджень у межах названих вище векторів організації наукових пошуків, була обрана нами на рівні предмету безпосередньої уваги у межах цього дослідження). Так званий галузевий підхід до висвітлення методологічних питань державно-управлінської науки набув свого розвитку у роботах В. Бакуменка (розглянуто особливості використання методологічних знань під час організації наукових пошуків в державному управлінні) [1]; О. Васильєва (визначено місце та роль методологічних знань в державному управлінні) [4]; В. Ємельянова (визначено потенціали методології для формування партнерських відносин між владою та бізнесом) [8]; С. Корнієвського (запропоновано моделі використання методологічних знань в системі публічного управління) [3]; В. Мамонової (розглянуто методологічні аспекти управління територіальним розвитком) [11]; П. Петровського (узагальнено та систематизовано методологічні підходи до дослідження проблем державного управління) [18]; Ю. Сурміна (розглянуто методологію організації наукових пошуків у галузі науки «Державне управління») [25], а також багатьох інших вчених. Деякі з методологічних питань публіч-

ного управління набули свого розвитку у межах наших попередньо проведених досліджень [12, 13].

Проведений аналіз змісту наукових робіт вчених щодо проблематики теоретико-методологічного забезпечення наукової діяльності свідчить про той факт, що відповідні питання не лише не втратили своєї значущості, а й набули нового рівня своєї актуалізації. Наприклад, у науковому середовищі досі точаться дискусії щодо об'єкту безпосередньої уваги тієї чи іншої галузі наук.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). За результатами порівняння особливостей формалізації предметно-об'єктного спрямування виконаних у межах проблематики публічного управління наукових досліджень, визначити суперечності конкретизації їх змісту на рівні «спеціальність» (доктор філософії) та «наукова спеціальність» (кандидат наук), а також запропонувати шляхи їх розв'язання.

Виклад основного матеріалу дослідження. Затвердженні свого часу Наказом МОН України № 40 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» від 12.01.2017 (редакція від 12.07.2019) норми не лише не зняли з порядку денного наукового дискурсу сформульований нами вище предмет дискусій, а й надали йому нового поштовху для подальшого розвитку. Детермінантою оновлення дискусії стала норма про необхідність вказування спеціальності, що є цілком зрозумілою та об'єктивно обумовленою вимогою. Нагадаємо, що до внесення змін у Закон України «Про вищу освіту», а саме тих з них які стосуються третього рівня вищої освіти (освітньо-науковий рівень) та запровадження експерименту з атестації докторів філософії, норма щодо необхідності вказування спеціальності у кваліфікаційній роботі здобувача наукового ступеня розглядалась виключно через призму «наукової спеціальності», а відповідно й мала принципово інший фокус уваги (ідентифікація наукового дослідження у межах того чи іншого паспорту наукової спеціальності). Отже, маємо концепт у межах якого існує ризик виникнення суперечності щодо позиціонування «спеціальності дослідження виконаного для здобуття наукового ступеня доктора філософії» та «наукової спеціальності дослідження виконаного для здобуття наукового ступеня кандидата наук». Приймаючи до

уваги факт еквівалентності згаданих вище різновиді наукового ступеню існує небезпека умовного отождоження, принаймні у межах не фахового по відношенню до згаданої проблеми дискурсу, спеціальності з науковою спеціальністю. Безумовно, для концептуально зрілого дослідника такі ризики не мають принципового значення, адже перелік «спеціальностей», за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти (у т.ч. й докторів філософії), інституалізується Постановою Кабінету Міністрів України від 29.04.2015 р. № 266 «Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти», а перелік «наукових спеціальностей» – Наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 14.09.2011 р. № 1057 «Про затвердження Переліку наукових спеціальностей». Отже, діюча на цей час система підготовки докторів філософії здійснюється за «спеціальністю», а підготовка кандидатів наук (раніше діюча система підготовки кадрів вищої кваліфікації) здійснювалась (здійснюється) за «науковою спеціальністю». Виникає ситуація за якою умовно еквівалентні за своїм статусом ступені мають принципово різний фокус уваги.

З одного боку, нетотожність фокусу уваги є цілком зрозумілою, адже підготовка здобувачів вищої освіти на третьому рівні вищої відповідає освітньо-науковому рівню, тобто здійснюється саме за «спеціальністю», а не за «науковою спеціальністю». З іншого боку, умовне об'єднання раніше діючих «наукових спеціальностей» у межах однієї освітньо-наукової «спеціальності» загостило дискусію щодо актуалізації предметно-об'єктного поля наукового пошуку дослідником не лише у межах однієї галузі, а й на міжгалузевому рівні також. Розглянемо це питання через призму «спеціальності» «281 – Публічне управління та адміністрування» (є актуальним для підготовки фахівців з вищою освітою на кожному з трьох її рівнів) та «наукової спеціальності» (є актуальним для підготовки наукових кадрів вищої кваліфікації, наприклад, кандидатів та докторів наук).

У самому спрощеному вигляді формалізація предметно-об'єктного спрямування наукових досліджень, які виконуються задля написання кваліфікаційних робіт рівня доктор філософії (спеціальність 281 – Публічне управління та адміністрування)

та кандидата наук з держаного управління, може бути подана через зміст стандарту вищої освіти (для підготовки фахівців на третьому рівні вищої освіти за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування») та напрями організації наукових пошуків сформульованих у паспортах спеціальностей галузі науки «Державне управління» (для підготовки кандидатів наук з державного управління). Складність використання такої моделі полягає у відсутності затвердженого, принаймні на цей час, стандарту вищої освіти на третьому рівні вищої освіти за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування» [10], а отже ми можемо орієнтуватися на: проект змісту відповідного стандарту (на нашу думку такий крок містить певні ризики, адже зміст проекту може зазнати суттєвих змін під час проходження процедури своєї актуалізації); Національну рамку кваліфікацій для відповідного кваліфікаційного рівня (така пропозиція міститься у Додатку до Положення про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, а саме у межах норм першого критерію – «Проектування та цілі освітньої програми»); розроблений у конкретному ЗВО Тимчасовий Стандарт вищої освіти третього (освітньонаукового) рівня вищої освіти ступеня «доктор філософії» галузь знань 28 «Публічне управління та адміністрування» за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування» (як правило, тимчасовий стандарт вищої освіти за тією чи іншою спеціальністю схвалюється Вченою радою конкретного ЗВО та вводиться в дію (затверджується) наказом керівника ЗВО. Тимчасовий стандарт діє до моменту затвердження МОН України офіційного Стандарту вищої освіти за відповідною спеціальністю). Не дивлячись на той факт, що всі складені у ЗВО тимчасові стандарти вищої освіти повинні відповідати Національній рамці кваліфікацій для відповідного кваліфікаційного рівня, їх зміст не є тотожним від одного ЗВО до іншого. Кожна робоча група розробників тимчасового стандарту має свою авторську (суб'єктивну) думку щодо об'єктно-предметного спрямування спеціальності «Публічне управління та адміністрування», а отже вести мову про певну уніфікацію змістовного спрямування наукових пошуків у межах відповідної спеціальності ми неможемо. Розглядаємо об'єктно-пред-

метне спрямування спеціальності 281 через призму норм проекту Стандарту вищої освіти для третього (освітньо-наукового) рівня, а саме нори його додатку 1 «Основні напрями наукових досліджень за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування» галузі знань 28 «Публічне управління та адміністрування». На думку авторів проекту дослідження за спеціальністю «мають бути спрямовані на вирішення фундаментальних і прикладних завдань публічного управління та адміністрування відповідно до таких основних напрямів» [14], а саме: методологія досліджень, теорія та історія публічного управління та адміністрування; публічне управління та адміністрування як система; державна політика та управління; публічна політика та управління; методи, механізми, інструменти і технології публічного управління та адміністрування; інститути і процеси публічного управління; публічне управління та адміністрування у сфері національної безпеки; публічне управління регіонами та територіями; місцеве самоврядування; публічна служба; публічне управління та адміністрування у соціальній сфері; комунікації в публічному управлінні та адмініструванні; публічні фінанси та бюджетування; публічне управління економікою та її галузями; управління проектами в публічній сфері. За кожним з цих напрямів автори Проекту конкретизують напрями організації наукових пошуків. Така конкретизація, на нашу думку, не є бездоганною, як за своїм змістом, так й за формою. Зміст визначених напрямів досліджень більше тяжіє до описання тем навчальної дисципліни. Напрями досліджень повинні корелюватися з інтегральною, загальнимита спеціальними (фаховими, предметними) компетентностями та бути структуризовані за пунктами. Крім того, фокус Проекту на вирішення «фундаментальних ... завдань публічного управління» суперечить змісту Національної рамки кваліфікацій для відповідного кваліфікаційного рівня. Національна рамка кваліфікацій на рівні доктора філософії (восьмий рівень Національної рамки кваліфікацій) формулює «уміння/навички» підготовленого на третьому (освітньо-науковому) рівень рівні вищої освіти фахівця через його здатність «розв'язувати значущі проблеми у сфері професійної діяльності ...» [15]. Цілком очевидно, що існує принципова різниця між вирішенням «фундаментальних

... завдань» та «розв'язанням значущих проблем». Отже, виникає цілком об'єктивна загроза актуалізації методологічних ризиків щодо фокусу уваги досліджень рівня доктора філософії.

Іншим напрямом конкретизації об'єктно-предметного спрямування виконаних на третьому рівні вищої освіти наукових досліджень за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування» галузі знань 28 «Публічне управління та адміністрування» може бути так званий професійний стандарт. Відповідно до норм статті 39 Закону України «Про освіту» під професійним стандартом розуміють «затверджені в установленому порядку вимоги до компетентностей працівників, що слугують основою для формування професійних кваліфікацій. Професійні стандарти можуть розроблятися роботодавцями, їх організаціями та об'єднаннями, органами державної влади, науковими установами, галузевими радами, громадськими об'єднаннями, іншими зацікавленими суб'єктами» [9]. За результатами досліджень Л.В. Прудіус «професійний стандарт на державній службі можна розглядати як документ, який визначає вимоги до кваліфікації державних службовців та їх компетентності, необхідні для здійснення професійної діяльності на державній службі» [21]. На жаль, станом на цей час на офіційному веб-сайті Міністерства економіки України відсутня інформація щодо професійного стандарту з публічного управління. З огляду на цей факт ми можемо вести мову лише про можливість використання Класифікатору видів економічної діяльності (так званий КВЕД) та галузевої рамки кваліфікації в галузі знань «Публічне управління та адміністрування», наприклад, за умови фокусування на вимогах (загальні та спеціальні) які висуваються до посад державної служби категорій А, Б та В. Такий механізм опосередкованої актуалізації напрямів професійної діяльності, а відповідно й визначення фокусу виконаних на третьому рівні вищої освіти наукових досліджень (спеціальність 281 «Публічне управління та адміністрування»), може бути використаний з прийняттям до уваги затвердженого Наказом Національного агентства України з питань державної служби від 18.12.2020 р. № 246-20 Каталогу типових посад державної служби і критерії віднесення до таких посад, а саме тієї його частини, яка апелює до основного функціоналу типових

посад [20]. Нажаль останні зі згаданих документів акцентують увагу обмеженому переліку функціональних обов'язків за тією чи іншою посадою, а отже їх безпосереднє використання для конкретизації об'єктно-предметного спрямування наукових досліджень у межах галузі знань «Публічне управління та адміністрування» є достатньо обмеженим.

Окремою методологічною проблемою у конкретизації об'єктно-предметного спрямування виконаних у межах спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування» є можливість прирівняння цієї спеціальності, за встановленим для неї кодом міжнародної класифікації освіти (міжнародної класифікаційний код «0413 – Management and administration») до п'яти інших спеціальностей, а саме: 028 – Менеджмент соціокультурної діяльності; 073 – Менеджмент; 076 – Підприємництво та торгівля; 229 – Громадське здоров'я; 232 – Соціальне забезпечення (для кожної з цих спеціальностей Постановою Кабінету Міністрів від 29.04.20215 р. № 266 «Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти» визначено один та той самий міжнародний класифікаційний код). Приймаючи до уваги вище наведене можемо сформулювати майже риторичне за своїм змістом запитання щодо ризиків втрати, особливо молодим дослідником, фокусу об'єктно-предметного спрямування виконаних у межах спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування» наукових досліджень.

На відміну від підготовки докторів філософії за спеціальністю «Публічне управління та адміністрування», підготовка кадрів вищої кваліфікації у межах галузі науки «Державне управління», а саме – кандидатів наук з державного управління, здійснюється за науковими спеціальностями. Нагадаємо, що ступень кандидата наук, до затвердження нової редакції Закону України «Про вищу освіту», вважалась суто науковим ступенем, в той час як доктор філософії, відповідно до діючих норм Закону України «Про вищу освіту» є «освітнім і водночас науковим ступенем, що здобувається на третьому рівні вищої освіти на основі ступеня магістра» [19]. З огляду на цей факт фокусування системи підготовки кандидатів наук на «науковій спеціальності» є цілком логічним та виправданим. Перелік

наукових спеціальностей був затверджений Наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 14.09.2011 р. № 1057 «Про затвердження Переліку наукових спеціальностей». Відповідно до цього переліку для галузі науки «Державне управління» було визначено такі спеціальності: 25.00.01 – Теорія та історія державного управління; 25.00.02 – Механізми державного управління; 25.00.03 – Державна служба; 25.00.04 – Місцеве самоврядування; 25.00.05 – Державне управління у сфері державної безпеки та охорони громадського порядку [17]. За кожною з цих спеціальностей було розроблено та затверджено так званий паспорт спеціальності. Приймаючи до уваги той факт, що кожен паспорт спеціальності має свою унікальну формулу та сформульовані напрями досліджень, можемо стверджувати про існування об'єктивно обумовленої можливості конкретизації об'єктно-предметного спрямування галузі науки «Державне управління» через призму їх змісту. Наприклад, паспорт спеціальності 25.00.02 – Механізми державного управління (вибір нами саме цього паспорта спеціальності обумовлено його неабиякою популярністю у використанні серед дослідників) має таке формулювання формули «змістом спеціальності є теоретико-методологічне обґрунтування механізмів державного управління, адміністративно-організаційних напрямів державотворення, функцій, структури, повноважень і особливостей органів державної влади усіх рівнів» [16]. Відповідно до цієї формули нормотворець формулює цілком конкретні напрями можливих для проведення досліджень, а саме (подається у скороченому вигляді): теоретико-методологічні засади розроблення та функціонування механізмів державного управління; цілі, завдання, функції держави, стратегії її розвитку як чинники формування та функціонування механізмів державного управління; організаційний, правовий, ресурсний і інші види механізмів державного управління; формування та реалізація державної політики у сферах державного, регіонального та галузевого управління; цільові, функціональні, організаційні й інші складові механізмів державного управління; інституціональні, економічні, соціальні, історичні й інші засади адміністративно-територіального устрою держави та регіонів; державне регулювання розвитку; закономірності, принципи, концепції, моделі та

тенденції розвитку державного управління на регіональному рівні; співробітництво у сфері міждержавного регіонального управління, адаптація міжнародних, зокрема європейських, норм і стандартів; система та структура центральних і місцевих органів державної влади та їх апаратів, їх класифікація; органи державної влади та їх статус; стратегічне управління, планування та цільове програмування в діяльності органів державної влади; державні послуги; результативність і ефективність функціонування суб'єктів і механізмів державного управління; моніторинг і контроль у системі державного управління; державне управління на засадах сучасних моделей якості діяльності; механізми державного регулювання окремих галузей і сфер суспільного життя та їх удосконалення; управління та регулювання діяльності органів і установ державної влади; взаємовідносини та взаємодія з громадськістю в системі державного управління; інформаційні технології й інформаційне забезпечення в системах державного управління [16].

Висновки. По-перше, конкретизація досліджень у межах галузі науки «Державне управління», на відміну від конкретизації наукових пошуків за спеціальністю «Публічне управління та адміністрування» має не лише більш високий рівень свого опрацювання за змістом, а й є більш зрозумілою та логічно вибудованою за своєю архітектонікою (за формою). З огляду на цей факт можемо вести мову про виникнення парадоксальної ситуації щодо методичного / методологічного забезпечення діяльності вченого, а саме: здобувач вищої освіти на освітньо-науковому рівні галузі знань «Публічне управління та адміністрування» (у переважній своїй більшості це дослідник без досвіду самостійного проведення наукових пошуків) має значно більше складностей у формулюванні об'єктно-предметного фокусу своїх досліджень у порівнянні з, наприклад докторантом (як правило, це особа яка має попередній успішний досвід проведення наукових досліджень та є концептуально зрілим вченим) який організує свій науковий пошук у галузі науки «Державне управління».

По-друге, відсутність чітко сформульованих, а головне остаточно легітимізованих норм Стандарту вищої освіти за спеціальністю «Публічне управління та адміністрування» для освітньо-наукового рівня, ускладнює організацію наукової роботи молодих вчених

щодо визначення об'єктно-предметного спрямування їх наукових пошуків. Виникає ситуація за якою обраний дослідником предмет наукового дослідження, з часом (наприклад, після затвердження відповідного Стандарту), може виявитись таким, який не відповідає галузі знань. Крім того, відсутність остаточно затвердженого за результатами попереднього обговорення з представниками наукової спільноти переліку відповідних галузі знань «Публічне управління та адміністрування» наукових досліджень значно ускладнює класифікацію відповідних наукових знань, а відповідно й позначається на рівні та якості організації наукових пошуків здобувачами вищої освіти на третьому її рівні.

По-третє, конкретизація предметно-об'єктного спрямування виконаних у межах проблематики публічного управління наукових досліджень може відбутися як в контексті затвердження стандарту вищої освіти для відповідного освітньо-наукового рівня, так й за рахунок розширення переліку спеціальностей у межах галузі знань «Публічне управління та адміністрування» (нагадаємо що станом на цей час галузь знань «Публічне управління та адміністрування» представлена лише однією спеціальністю з аналогічною до галузі знань назвою). Вважаємо за доцільне розглянути можливість уточнення (конкретизації) напрямів спеціальності «Публічне управління та адміністрування» через окремі напрями її актуалізації (наприклад, запровадження паспортів напрямів організації наукових пошуків), наприклад, на кшталт того як це існує для галузі науки «Державне управління» (тут ми маємо на увазі факт існування паспортів спеціальностей) або розширення переліку спеціальностей галузі знань «Публічне управління та адміністрування», наприклад так, як це передбачено для галузі знань «01 – Освіта/Педагогіка» (тут мається на увазі той факт, що галузь знань 01 – Освіта/Педагогіка» представлена сьома окремими спеціальностями). Іншим механізмом уточнення предметно-об'єктного спрямування виконаних у межах проблематики публічного управління наукових досліджень може стати передбачення (запровадження) для спеціальності «Публічне управління та адміністрування» окремих спеціалізацій (наприклад так, як це передбачено для спеціальності «015 – Професійна освіта», тобто розподіл «за спеціалізаціями») або окремих спеціальностей

(наприклад так, як це передбачено для спеціальності «014 – Середня освіта», тобто розподіл «за предметними спеціальностями»). Конкретизація змісту галузі знань «Публічне управління та адміністрування» через призму декількох спеціальностей або запровадження спеціалізації у межах вже існуючої спеціальності «Публічне управління та адміністрування», на нашу думку, з одного боку, сприятиме формуванню передумов для зниження ризику помилок у формулюванні об'єкту та предмету наукового дослідження (суб'єктивний фактор), а з іншого – підвищить загальний рівень якості наукових пошуків у відповідній галузі знань (об'єктивний фактор).

Вище сформульовані висновки не вичерпують проблематики виявлення та розв'язання методологічних проблем конкретизації предметно-об'єктного спрямування виконаних у межах галузі знань «Публічне управління та адміністрування» наукових досліджень, а отже їх зміст може бути доповненим за результатами подальших наукових пошуків. Найбільш перспективними напрямками в організації подальших наукових пошуків порушеної у межах цієї публікації проблематики на нашу думку є ті з них, фокусом уваги яких є різниця між предметно-об'єктним спрямуванням галузі знань «Публічне управління та адміністрування» та галузі науки «Державне управління».

Стаття надійшла до редакції: 25.09.2023

ПРЕДМЕТНО-ОБ'ЄКТНЕ СПРЯМУВАННЯ НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ У МЕЖАХ ПРОБЛЕМАТИКИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ: МЕТОДОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ФОРМУЛЮВАННЯ ТА ШЛЯХИ ЇХ РОЗВ'ЯЗАННЯ

В статті актуалізовано методологічну проблему конкретизації напрямів наукових пошуків за спеціальністю «Публічне управління та адміністрування» на третьому рівні здобуття вищої освіти. Відповідна проблема розглядається через призму відсутності офіційно затвердженого стандарту вищої освіти на освітньо-науковому рівні за відповідною спеціальністю. Звернуто увагу на той факт, що організація наукових пошуків у галузі

знань «Публічне управління та адміністрування», на відміну від виконаних у межах галузі науки «Державне управління» досліджень, здійснюється здобувачами наукового ступеню доктор філософії без забезпечення відповідності змісту кваліфікаційної роботи будь-яким інституалізованим на державному рівні напрямом наукових досліджень. В статті обґрунтовано принципову відмінність методологічного забезпечення вибору здобувачем наукового ступеню предметно-об'єктного спрямування наукового дослідження яке здійснюється у галузі знань «Публічне управління та адміністрування» та у галузі науки «Державне управління». Звернуто увагу, що відсутність офіційно інституалізованих на державному рівні для галузі знань «Публічне управління та адміністрування» напрямів організації наукових пошуків, стає причиною актуалізації ризиків невірному вибору здобувачем наукового ступеню «доктор філософії» фокусу свого наукового пошуку. На відміну від цього, дослідник, який готує кваліфікаційну роботу у межах галузі науки «Державне управління», наприклад, здобувач наукового ступеню доктор наук з державного управління, не дивлячись на свою концептуальну зрілість як вченого, має цілком вичерпаний за змістом та зрозумілий за формою перелік напрямів досліджень у межах офіційно затверджених паспортів спеціальності. Розв'язання проблеми невідповідності досвіду попередньої наукової роботи дослідника рівню методологічного забезпечення вибору предметно-об'єктне спрямування наукового дослідження пропонується здійснити через призму розширення (зміни) переліку спеціальностей у межах галузі знань «Публічне управління та адміністрування» або (та) передбачення окремих спеціалізацій у межах вже існуючої спеціальності. Такий крок, з одного боку, дозволить, впорядкувати напрями наукових пошуків відповідно до фокусу уваги конкретної галузі знань, а з іншого – сприятиме підвищенню якості підготовки та проведення наукових досліджень. Опосередкованим результатом від розширення (зміни) переліку спеціальностей у межах галузі знань «Публічне управління та адміністрування» може стати подальший її розвиток, наприклад за напрямом забезпечення кореляції з галуззю науки «Державне управління»

Ключові слова: напрями організації наукових досліджень; методологічні проблеми; галузь знань, публічне управління та адміністрування; галузь науки, державне управління, держано-управлінська наука; спеціальність за галуззю знань; спеціальність за галуззю науки; паспорт спеціальності; стандарт підготовки докторів філософії.

Received: 25.09.2023

References

1. Bakumenko, V.D., & Kravchenko, S.O. (2011). *Metodolohiia systemnykh doslidzhen v derzhavnomu upravlinni* [Methodology of system research in public administration]. Kyiv: VPTs AMU. [in Ukrainian].
2. Biletskyi, I.P. (2005). *Filosofia nauky* [Philosophy of science]. Kharkiv: KhNEU [in Ukrainian].
3. Bobrovska, O.Yu., & Korniiievskiy, S.V. (2013). Metodolohichni zasady doslidzhennia ekonomichnoi polityky rozvytku rehioniv [Methodological principles of the study of the economic policy of the development of regions]. *Universytetski naukovi zapysky – University scientific notes*, 4 (48), (pp. 453-461) [in Ukrainian].
4. Vasyliiev, O.V. (2007). *Metodolohiia i praktyka infrastruktturnoho zabezpechennia funktsionuvannia i rozvytku rehioniv Ukrainy* [Methodology and practice of infrastructural support for the functioning and development of the regions of Ukraine]. Kharkiv: KhNAMH [in Ukrainian].
5. Halichenko, M.V., & Polishchuk, I.Ye. (2018). *Khrestomatiia z istorii ta filosofii nauky* [Textbook on the history and philosophy of science]. Kherson [in Ukrainian].
6. Honcharenko, S.U. (2005). Nauka i navchalnyi predmet [Science and educational subject]. *Dydaktyka profesiinoi shkoly: zbirnyk naukovykh prats – Vocational school didactics: a collection of scientific papers*, 2, (pp. 6-11) [in Ukrainian].
7. Danylian, O.H., & Dzoban, O.P. (2019). *Metodolohiia naukovykh doslidzhen* [Methodology of scientific research]. Kharkiv: Pravo [in Ukrainian].
8. Yemelianov, V.M. (2012). *Rozvytok partnerskykh vidnosyn biznesu i vlady v systemi derzhavnoho upravlinnia stalym rozvytkom Ukrainy: teoriia, metodolohiia, praktyka: monohrafiia* [Development of partnership relations between business and government in the system of state management of sustainable development of Ukraine: theory, methodology]. Mykolaiv: Yemelianova T. V. [in Ukrainian].

9. Zakon Ukrainy Pro osvitu No. 2145-VIII vid 05.09.2017 [Law of Ukraine About education No. 2145-VIII of 05.09.2017]. *Vidomosti Verkhovnoi Rady – Information of the Verkhovna Rada*, 38-39 [in Ukrainian].

10. Zatverdzhenni standarty vyshchoi osvity [Approved standards of higher education]. (n.d.). *mon.gov.ua*. Retrieved from <https://mon.gov.ua/ua/osvita/visha-osvita/naukovo-metodichna-rada-ministerstva-osviti-i-nauki-ukrayini/zatverdzhenni-standarti-vishoyi-osviti> [in Ukrainian].

11. Mamonova, V.V. (2006). *Metodolohiia upravlinnia terytorialnym rozvytkom [Territorial development management methodology]*. Kharkiv: Vyd-vo KharRI NADU «Mahistr» [in Ukrainian].

12. Moroz, V.M. (2010). *Derzhavne rehuliuвання [State regulation]. Entsiklopedychnyi slovnyk z derzhavnoho upravlinnia – Encyclopedic Dictionary of Public Administration*. Kyiv: NADU, 2010 [in Ukrainian].

13. Moroz, V.M. (2014). Dialektyka zviazku zmistu katehorii «upravlinnia» ta «menedzhment» u mezhakh nauky derzhavnoho upravlinnia [The dialectics of the connection between the content of the categories «management» and «management» within the scope of the science of public administration]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu tsyvilnoho zakhystu Ukrainy: seriia «Derzhavne upravlinnia» – Bulletin of the National University of Civil Defense of Ukraine: «State Administration» series*, 1(1), (pp. 34-44) [in Ukrainian].

14. Naukovo-metodychna rada ministerstva osvity i nauky Ukrainy: Proiekty standartiv vyshchoi osvity [Scientific and Methodological Council of the Ministry of Education and Science of Ukraine: Projects of Higher Education Standards]. (n.d.). *mon.gov.ua*. Retrieved from https://mon.gov.ua/storage/app/media/vyshcha/naukovo-metodychna_rada/proekty_standartiv_VO/281-publichne-upravlinnya-ta-administruvannya-17-11-17-doktor-filosofiyi.doc [in Ukrainian].

15. Natsionalna ramka kvalifikatsii [National framework of qualifications]. (n.d.). *mon.gov.ua*. Retrieved from <https://mon.gov.ua/ua/tag/natsionalna-ramka-kvalifikatsiy> [in Ukrainian].

16. Postanova prezydii VAK Ukrainy Pasport spetsialnosti 25.00.02 – mekhanizmy derzhavnoho upravlinnia (nova redaktsiia) vid 14.12.2006 r. No. 46-06/11 [Resolution of the Presidium of the Central Committee of Ukraine Specialty passport 25.00.02 – mechanisms of state administration (new edition) of 14.12.2006 r. No. 46-06/11]. *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v6_11330-06#Text [in Ukrainian].

17. Nakaz Ministerstva osvity i nauky, molodi ta sportu Ukrainy Perelik naukovykh spetsialnostei vid 14.09.2011 No. 1057 [Order of the Ministry of Education and Science, Youth and Sports of Ukraine List of scientific specialties

dated September 14, 2011 No. 1057]. *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1133-11#Text> [in Ukrainian].

18. Petrovskyi, P.M. (2015). *Metodolohiia naukovooho doslidzhennia v haluzi derzhavnoho upravlinnia [Methodology of scientific research in the field of public administration]*. Lviv: LRIDU NADU [in Ukrainian]

19. Zakon Ukrainy Pro vyshchu osvitu vid 01.07.2014 No. 1 556-VII [Law of Ukraine About higher education dated 01.07.2014 No. 1 556-VII]. *Ofitsiyni visnyk Ukrainy – Official Bulletin of Ukraine*, 63, (pp. 7-14) [in Ukrainian].

20. Nakaz Natsionalnogo ahentstva Ukrainy z pytan derzhavnoi sluzhby Pro zatverdzhennia Katalohu typovykh posad derzhavnoi sluzhby i kryteriiv vidnesennia do takykh posad vid 18.12.2020 No. 246-20 [Order of the National Agency of Ukraine on Civil Service Issues on approval of the Catalog of typical civil service positions and criteria for assignment to such positions dated 18.12.2020 No. 246-20]. *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0246859-20#n11> [in Ukrainian].

21. Prudyus, L.V. (2017). Profesiini standarty na derzhavnii sluzhbi Ukrainy: realii ta perspektyvy [Professional standards in the civil service of Ukraine: realities and prospects]. *Derzhava ta rehiony – State and regions*, 2, (pp. 119-126) [in Ukrainian].

22. Puchenko, O.P. (2014). Metodolohichni novatsii u suchasnomu naukovomu piznanni [Methodological innovations in modern scientific knowledge]. *Humanitarnyi visnyk ZDIA – Humanitarian Bulletin ZDIA*, 57, (pp. 27-37) [in Ukrainian].

23. Melnychuk, L., Andriichuk, Y., Chaltseva, O., Shtyrov, O., & Yevtushenko, I. (2023). Countering threats to effective management of personnel potential in the public administration system. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, 2 (49), (pp. 426-434). Retrieved from: <https://doi.org/10.55643/fcaptp.2.49.2023.4009> [in English].

24. Semeniuk, E., & Melnyk, V. (2017). *Filosofiia suchasnoi nauky i tekhniki [Philosophy of modern science and technology]*. (3rd ed., rev.). Lviv: LNU imeni Ivana Franka [in Ukrainian].

25. Surmin, Yu. P. (2006). *Maisternia vchenoho [Workshop of a scientist]*. Kyiv: NMTs «Konsortsium iz udoskonalennia menedzhment-osvity v Ukraini» [in Ukrainian].

Відомості про авторів / Information about the Authors

Володимир Мороз, д.держ.упр., професор, завідувач кафедри соціології і публічного управління Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут», м. Харків, Україна. E-mail: moroz.volodymyr.d.sc@gmail.com, orcid: 0000-0003-0796-5035

Volodymyr Moroz, Doctor of Public Administration, Professor, Head of the Department of Sociology and Public Administration of the National Technical University «Kharkiv Polytechnic Institute», Kharkiv, Ukraine. E-mail: moroz.volodymyr.d.sc@gmail.com, orcid: <https://orcid.org/0000-0003-0796-5035>.

Олексій Тишук, аспірант кафедри соціології і публічного управління Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут», м. Харків, Україна. E-mail: m721.281.1@ukr.net, orcid: <https://orcid.org/0009-0005-2854-3407>.

Oleksiy Tyshchuk, PhD-student of the Department of Sociology and Public Administration of the National Technical University «Kharkiv Polytechnic Institute», Kharkiv, Ukraine. E-mail: m721.281.1@ukr.net, orcid: <https://orcid.org/0009-0005-2854-3407>.

Олександр Мороз, магістрант кафедри хірургії Медичного коледжу Тунцзі, Хуачжонский університет науки і технології, м. Вухань, Китай. E-mail: sashmoro@gmail.com, orcid: <https://orcid.org/0000-0003-0796-5035>.

Oleksandr Moroz, Master's student at the Department of Surgery, Tongji Medical College, Huazhong University of Science and Technology, Wuhan, China. E-mail: sashmoro@gmail.com, orcid: <https://orcid.org/0000-0003-0796-5035>.

Moroz, V., Tyshchuk, O., & Moroz, O. (2024). Subject-object direction of scientific research in the framework of the public administration problems: methodological problems of formulation and ways to solve them. *Public Administration and Regional Development*, 23, 72-90. <https://doi.org/10.34132/pard2024.23.04>